

УДК 351.74(477)

І.Є. РУКОЛАЙНИНА, Харківський національний університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ МАТЕРІАЛЬНО- ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС УКРАЇНИ

Ключові слова: органи внутрішніх справ, фінансове забезпечення, матеріально-технічне забезпечення

Конституцією України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Для реалізації вищезазначених завдань створено ряд спеціальних правоохоронних органів, до яких відносяться і органи внутрішніх справ України. Органи внутрішніх справ України є складовою частиною системи органів виконавчої влади, які виконують широке коло завдань щодо забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорони і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх учинили; забезпечення безпеки дорожнього руху; захисту власності від злочинних посягань тощо [2]. Тобто, від належного виконання цими органами своїх функцій значною мірою залежить стан правопорядку в державі. За таких умов особливо гостро постають питання щодо обсягів фінансового і матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ, як одних із основних елементів їх життєдіяльності.

Проблемам матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ присвячені роботи багатьох вчених у галузі адміністративного права – О.М. Бандурки, М.С. Ільницького, В.М. Плішкіна, О.Ю. Синявської [3, 6-8] тощо, але розвиток суспільства визначає необхідність у проведенні не тільки комплексного дослідження сучасних проблем життєдіяльності органів внутрішніх справ України, але й здійснення аналізу їхнього матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

З огляду на це метою статті є аналіз окремих проблем матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України. Її новизна полягає у визначенні основних проблем, що впливають на життєдіяльність органів внутрішніх справ України, зокрема, недостатній рівень фінансування.

Перш, ніж дослідити рівень і стан матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України, пропонуємо розглянути такі категорії, як «фінансове забезпечення», «матеріально-технічне забезпечення» та з'ясувати сутність матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ в цілому.

Перш, ніж дослідити рівень і стан матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України, пропонуємо розглянути такі категорії, як «фінансове забезпечення», «матеріально-технічне забезпечення» та з'ясувати сутність матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ в цілому.

Фінансове забезпечення будь-якого суб'єкта господарювання є однією з конкретних форм реалізації фінансових відносин, в яких приймає участь даний суб'єкт, тому для з'ясування правового і економічного змісту цієї категорії необхідно визначити зміст таких понять, як «фінанси» та «фінансові відносини».

Поняття «фінанси» походить від французького слова – *finance* – готівка, дохід. Цей термін означає систему економічних відносин, які складаються між державою, підприєм-

емствами і громадянами щодо привласнення частини національного доходу через механізм оподаткування та його розподілу відповідно до виконуваних державою соціально-економічних функцій.

У тлумачному словнику сучасної української мови поняття «фінанси» означають систему грошових відносин у певній державі, а також сукупність усіх грошових коштів держави [4, с.901]. Фінанси є складним поняттям, в змісті якого відображається ціла низка відносин (економічних, правових, історичних), пов'язаних з існуванням і розвитком різних соціальних систем. У загальному вигляді фінансування є забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами всього господарства країни, регіонів, підприємств, громадян, а також різних програм і видів економічної діяльності. Фінансування здійснюється з власних, внутрішніх і зовнішніх джерел, у вигляді асигнувань із засобів бюджету, кредитних засобів, іноземної допомоги, внесків інших осіб [5].

Щодо фінансових відносин, то ця категорія відносин є органічною складовою економічних відносин, яка виражає взаємодію і зв'язки у грошовій формі суб'єктів економічної системи на різних рівнях. Насамперед виокремлюють три категорії економічних суб'єктів: держава; підприємства і підприємці; населення. Між ними розвиваються фінансові зв'язки, що виявляються як фінансово-грошові потоки. Державними фінансами вважаються кошти, якими в Україні розпоряджаються державні, республіканські (Автономної Республіки Крим) та місцеві органи. Фінанси підприємств і підприємців використовуються для виробничо-підприємницької господарської діяльності. Фінанси населення – це особисті кошти сім'ї та окремих громадян.

Таким чином, можна констатувати, що фінансове забезпечення органів внутрішніх справ України – це діяльність, яка здійсню-

ється в межах фінансової системи держави у всіх її проявах та є формою участі в розподілі грошових коштів шляхом отримання фінансових ресурсів із метою наділення ОВС відповідними матеріально-технічними ресурсами [6, с.13]. Крім того, слід відзначити, що органи внутрішніх справ України є юридичними особами і в цій якості у межах чинного законодавства України самостійно організовують товарно-грошову діяльність щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення.

Отже, під матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням органів внутрішніх справ слід розуміти систему товарно-грошових і господарських відносин, які виникають між органами внутрішніх справ і їх підрозділами, з одного боку, й органами влади, підприємствами, організаціями та установами, з другого боку, в процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів (сировина, паливо, обладнання, речове майно, матеріали, зброя та боєприпаси); виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізацію фондів комісійного й роздрібного продажу продуктів та засобів виробництва; подання матеріально-технічної допомоги та фінансування їх діяльності [7, с.625].

Сучасний стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України залишається вкрай обмеженим. Так, недостача спеціальної техніки не дозволяє швидко отримати необхідну інформацію щодо осіб, що скоїли злочини, підозрюваних в їх скоєнні, знайти свідків й тому подібне. Низька мобільність служб пов'язана з недостачею автотранспорту, запасних частин та паливно-мастильних матеріалів до нього. Відсутність необхідної кількості спецзасобів та зброї, брак службових приміщень, засобів зв'язку, оргтехніки та інше не дозволяють діяти ефективно.

Негативно впливає на результати роботи

органів внутрішніх справ також невирішеність соціально-побутових питань: низька заробітна плата, погані житлові умови, неможливість отримати санаторно-курортне лікування, погана організація відпочинку та дозвілля тощо. Все це в сукупності сприяє скоєнню порушень дисципліни та законності персоналом органів внутрішніх справ, призводить до корупції та хабарництва, що не тільки заважає виконанню покладених на органи внутрішніх справ завдань, але й підриває авторитет цих органів в очах населення [8].

Згідно ст.24 Закону України «Про міліцію» [2], фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів, які надходять на підставі договорів від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Як відомо, у Державному бюджеті на 2010 рік для Міністерства внутрішніх справ України передбачено видатки загального фонду у сумі 9845964,2 тис. грн., зокрема на оплату праці – 6835030,8 тис. грн., на забезпечення захисту прав і свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорону громадського порядку – 7420148,6 тис. грн., на медичне забезпечення працівників, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ – 290135,2 тис. грн., на підготовку кадрів для органів внутрішніх справ вищими закладами освіти III і IV рівнів акредитації – 394517,1 тис. грн. тощо. Видатки розвитку на будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ становлять – 40500,0 тис. грн. [9].

На жаль, передбачена державним бюджетом сума далеко не відповідає реальним по-

требам правоохоронного відомства, які приблизно сягають 22 млрд. гривень. Обмежене фінансування Міністерства внутрішніх справ України не є новиною. Реалії сьогодення такі, що розраховувати на 100-відсоткове задоволення запитів органів внутрішніх справ просто неможливо. Звичайно, видатки на утримання МВС України щороку зростають, але вони у кілька разів менші за фактичні потреби. Так, наприклад, згідно з фінансовим звітом Міністерства внутрішніх справ про витрачення бюджетних коштів у 2008 році у Державному бюджеті на 2008 рік (із змінами) для МВС України були передбачені видатки загального фонду в сумі 7460,1 млн. грн., які забезпечили потребу на 39 %.

За рахунок коштів загального фонду державного бюджету Державним казначейством України були відкриті асигнування у сумі 7460,1 млн. грн., або 97,6 % від планових призначень на рік, з них на оплату праці – 4915,6 млн. грн. (97,5 %), виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції – 40,6 млн. грн. (100 %), продукти харчування та медикаменти – 125 млн. грн. (100 %), оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 222,9 млн. грн. (100 %), послуги зв'язку – 38,5 млн. грн. (94,2 %), відрядження – 21,9 млн. грн. (97,6 %), будівництво житла – 35,8 млн. грн. (68,9 %), будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію спецоб'єктів – 8,6 млн. грн. (28,6 %).

Законами України «Про внесення змін до Державного бюджету на 2008 рік» для МВС збільшені видатки на 12,6 млн. грн. для підвищення оплати праці працівникам за третім етапом єдиної тарифної сітки та на 160 млн. грн. для виплати одноразової грошової допомоги при звільненні працівників міліції. Разом з цим, слід зазначити, що доведений у 2008 році фонд оплати праці МВС України був одним з найнижчих серед правоохоронних органів країни та складав 50 % від по-

треби, що в значній мірі впливало на рівень грошового забезпечення працівників міліції [10].

У Державному бюджеті на 2009 рік для Міністерства внутрішніх справ України видатки загального фонду склали – 8365762,3 тис. грн., зокрема на оплату праці – 6053633,0 тис. грн., на забезпечення захисту прав і свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорону громадського порядку та проведення досліджень (експертиз) Експертною службою МВС України – 6472549,1 тис. грн., на виплату одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби за рахунок надходжень від сплати адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – 500000 тис. грн., на підготовку кадрів для органів внутрішніх справ вищими закладами освіти III і IV рівнів акредитації – 277961,6 тис. грн., на медичне забезпечення працівників, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ – 227190,0 тис. грн.. Щодо видатків на розвиток будівництва (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ то коштів даним бюджетом передбачено не було.

З вищевикладеного можна констатувати, що видатки на утримання Міністерства внутрішніх справ України щороку зростають, однак кількість виділених коштів та ресурсів не можуть повністю задовольнити усі потреби органів внутрішніх справ. На сьогоднішній день вкрай важливим залишається питання збільшення фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ, як найважливіших елементів їх життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // ВВР України. –

1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Закон України «Про міліцію» : від 20.12.1990 р., № 565-ІХ // ВВР УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

3. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ : підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.

4. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноновживана лексика: Близько 60000 слів / за заг. ред. проф. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 960 с.

5. Ільницький М. С. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України / М. С. Ільницький // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 222–230 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2009-1/09imcvcu.pdf>.

6. Ільницький М. С. Адміністративно-правове регулювання фінансового забезпечення та матеріально-технічного постачання органів внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. С. Ільницький. – Ірпінь, 2009. – 19 с.

7. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.

8. Синявська О. Ю. Удосконалення нормативного регулювання фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України як чинних їх життєдіяльності / О. Ю. Синявська // Наше право. – 2003. – № 4. – С. 101-103.

9. Закон України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2154-17>.

10. Фінансовий звіт Міністерства внутрішніх справ про витрачання бюджетних коштів у 2008 році / [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/188818>.

Руколайніна І. Є. Окремі проблеми матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності ОВС України / І. Є. Руколайніна // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 435–439 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10riedou.pdf>

Розкрито сутність поняття та розглянуті окремі проблеми матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України; виконано аналіз фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України у період 2008-2010 років.

Руколайніна І.Є. Отдельные проблемы материально-технического и финансового обеспечения ОВД Украины

Раскрыта сущность понятия и рассмотрены отдельные проблемы материально-технического и финансового обеспечения деятельности органов внутренних дел Украины; выполнен анализ финансового обеспечения органов внутренних дел Украины в период 2008-2009 годов.

Rukolaynina I.E. Some Problems of Logistical and Financial Support of the Law-Enforcement Bodies of Ukraine

The essence of concept is opened and separate problems of material and financial maintenance of activity of law-enforcement bodies of Ukraine are considered; the analysis of financial maintenance of law-enforcement bodies of Ukraine in 2008-2009 is made.

Форум права Форум